

**GAVENDOVÁ, O.: *Základy všeobecnej etiky*.
Bratislava : Univerzita Komenského, 2009. 160 s.
ISBN 978-80-223-2629-2**

Základným prejavom človeka je činnosť. Denne stojí pred množstvom možností, čo robiť i ako robiť. Zároveň má schopnosť rozlišovať medzi dobrom a zlom a rozhodovať sa pre dobro či zlo. Otázky dobra a zla, svedomia či prirodzeného morálneho zákona sú predmetom vysokoškolskej učebnice *Základy všeobecnej etiky*, ktorú autorka Olga Gavendová, rozdelila do troch častí.

V prvej časti „Človek ako subjekt etického konania“ (s. 17 – 40) približuje človeka z hľadiska antropológie a zastavuje sa pri základných duchovných schopnostiach človeka: rozume a slobodnej vôli, lebo tie umožňujú ľudské skutky. Potom sa sústreďuje na metafyzickú štruktúru bytia človeka, od ktorej závisí jeho konanie. Autorka vychádza z klasickej propozície *operari sequitur esse*. V konaní sa človek vyjadruje ako človek. No konanie človeka má aj spätný dosah, takže propozícia sa dá obrátiť: *esse sequitur operari*. Konaním dobra sa človek stáva dobrým a konaním zla sa stáva zlým človekom. Takže „človek nie je *faktom*, teda skutočnosťou, na ktorej sa už nič nedá meniť, ale je aktom, teda tým, ktorý činnosťou utvára svoje vlastné bytie“ (s. 3). Práve táto dynamika bytia človeka, ktorú napr. v americkom personálnom tomizme zdôrazňuje W. N. Clarke, je niťou, ktorá sa vinie celou recenzovanou publikáciou.

V druhej časti „Morálna hodnota“ (s. 41 – 89) sa autorka postupne sústreďuje na dobro, ktoré je predmetom konania. Dobro sa človekovi predstavuje ako motív, cieľ alebo hodnota. Gavendová prechádza od hodnoty vo všeobecnosti k morálnej hodnote, ktorá je pre etické konanie človeka kľúčovou. Na základe analýzy niektorých etických systémov hľadá základ morálnej hodnoty.

Predmetom tretej časti je „Morálny poriadok“ (s. 91 – 151). Objektívnym pólom tohto poriadku je prirodzený morálny zákon a prirodzené právo. Tieto sú normou pre konanie človeka. Subjektívnym pólom morálneho poriadku je svedomie, vďaka ktorému každý človek zhodnocuje konanie, jeho motiváciu i cieľ, ale aj okolnosti, ktoré konanie sprevádzajú. Pritom „každý človek má inú citlivosť na hodnoty, lebo každý je na inej výške morálnej dokonalosti“ (s. 92). Na hodnotenie majú vplyv aj čnosti či neresti, ktoré sú tiež súčasťou subjektívneho pólu morálneho poriadku. Toto hľadanie morálnych noriem autorka situuje hlavne do aristotelovsko-tomistickej tradície, iné spôsoby zdôvodnenia morálnych hodnôt (napr. Kantov) autorka uvádza, no nevenuje im svoj primárny záujem.

Recenzovaná práca, ktorá je vysokoškolskou učebnicou, je napísaná zrozumiteľným jazykom a prejavujú sa v nej autorkine pedagogické

skúsenosti a didaktickosť v usporiadaní kapitol publikácie. Ako sme uviedli, východiskovým postojom O. Gavendovej je aristotelovsko-tomistická tradícia filozofie, čo sa prejavuje aj v tom, že iné „konkurenčné“ etické systémy, s ktorými sa stretávame v súčasných etických diskusiách, absentujú. Dúfame, že táto absencia je príslubom pokračovania a nadväzovania na recenzovanú publikáciu. Domnievam sa, že kniha O. Gavendovej poskytne primeraný základ pre ďalšie štúdium, napr. morálnej teológie a etiky, či pre podrobnejšie skúmanie jednotlivých etických systémov z aristotelovsko-tomistickej perspektívy.

doc. Michal Chabada, PhD.
Univerzita Komenského
Filozofická fakulta
Gondova 2, P. O. Box 32
814 99 Bratislava